

**การนำโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์
ชินวัตร ไปสู่การปฏิบัติ : กรณีศึกษาตำบลนาแก อำเภอ
คำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร**

The Implementation of The Rice Pledging Scheme of
Yingluck Shinawatra Government : A Case Study of
Na Kae Subdistrict, Kham Khuean Kaeo District,
Yasothon Province.

รุ่งทิพย์ ละมุล* และดร. เกวลิน คีลพิพัฒน์**
Rungtip Lamuland Dr. Kevalin Silphiphat

*นักศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (รัฐประศาสนศาสตร์)
ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E-mail : rungtiplamul@windowslive.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ปรีชาวิทยานิพนธ์, E-mail : kevalins@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาขั้นตอนการนำโครงการรับจํานำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในตำบลนาแก อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธร และ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการนำโครงการรับจํานำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในตำบลนาแก อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธรกับปัญหาการนำโครงการรับจํานำข้าวเปลือกในระดับประเทศ วิธีดำเนินการวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การจำแนกข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล, การวิเคราะห์เนื้อหา, และการเปรียบเทียบข้อมูล ตามตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของวรงค์ จันทรร

ผลการศึกษาพบว่า ขั้นตอนการนำโครงการรับจํานำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในตำบลนาแก อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ผลการศึกษาปัญหาโครงการรับจํานำข้าวเปลือก พบว่า 1) ปัญหาด้านสมรรถนะ ประกอบด้วย 1.1) ปัจจัยด้านบุคลากร นั่นคือ เจ้าหน้าที่มีจํานวนจำกัดและขาดความรู้ความเข้าใจ 1.2) ปัจจัยด้านเงินทุน นั่นคือ ข้อยกจําด้านงบประมาณและแหล่งเงินทุน 1.3) ปัจจัยด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ นั่นคือ งบประมาณมีจํานวนจำกัด 2) ปัญหาด้านการควบคุม นั่นคือ ปัญหาตรวจวัดความชื้นและสิ่งเจือปน 3) ปัญหาด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง พบว่ามีความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) ปัญหาด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้ประกอบการโรงสีใช้อำนาจในทางมิชอบต่อกฎหมาย 5) ปัญหาด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ผู้ประกอบการโรงสีเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ, โครงการรับจํานำข้าว

Abstract

The objectives of the study were to 1) Study the process of the rice pledging scheme of Yingluck Shinawatra Government in Na Kae Subdistrict Kham Khuean Kaeo District Yasothon Province, and 2) to study compare the problems of the rice pledging scheme of Yingluck Shinawatra in Na Kae Subdistrict Kham Khuean Kaeo District Yasothon Province with the problems of the rice pledging scheme nationally. This study used qualitative research approach. Data were collected from the related documents, and the in-depth interview of key informant. The typological content and comparison analysis were used based on Voradaj Chandarasorn,s policy implementation model.

The result of the study found that there were 3 steps of the rice pledging scheme of Yingluck Shinawatra Government in Na Kae Subdistrict Kham Khuean Kaeo District Yasothon Province. The study revealed problems of the rice pledging scheme as follows: 1) Capacity problems include 1.1) Individual factor i.e. limited of staff and lake of knowledge 1.2) Capital facto i.e. financial resources 1.3) Devices factors i.e. adequacy of warehouse receipt 2) Controlling problems i.e. moisture and impurities examination 3) Coordination resistance to change i.e. conflict between officials and stakeholder 4) Authority and relationship with other organization problems i.e. mill operators used illegal authority 5) support and commitment of organization and individual i.e. mill operatorsfocus on their own interest rather than common interest.

Keywords: Public Policy, The Rice Pledging Scheme

บทนำ

“ชาวนี้นะมีรสให้ชนชิมทุกชั้นชน
เบื้องหลังสีทุกซ์ทนและขมขึ้นจนเขียวควา”

(จิตรภูมิศักดิ์)

จากส่วนหนึ่งของบทประพันธ์ข้างต้น ชวนให้นึกถึงความยากลำบากของเกษตรกรชาวนาผู้ปลูกข้าวให้คนทั้งประเทศได้กิน ซึ่งกว่าจะเป็นข้าวแต่ละเมล็ด ชาวนาต้องตรากตรำลำบาก เอาหลังสู้ฟ้า เอาหน้าสู้ดิน เพราะเป็นอาชีพที่ทำรายได้ และหล่อเลี้ยงชีวิตพวกเขามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็ว่าได้ ทว่าเมื่อคำนึงถึงผลผลิตข้าวในแต่ละปี รายได้มีความผันผวนไปตามฤดูกาลและระบบเศรษฐกิจที่มีความเป็นพลวัตร ทำให้เกษตรกรชาวนารู้ซึ่งอำนาจต่อรองในเรื่องราคา รัฐบาลจึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเหลือเกษตรกรชาวนา ทำให้บางพรรคการเมืองนำประเด็นนี้มาเป็นนโยบายหนึ่งในการหาเสียงตั้ง จนกระทั่งข้าวได้กลายเป็นพืชทางการเมืองที่มีเกษตรกรเป็นฐานเสียงที่สำคัญ

จากการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2554 พรรคเพื่อไทย โดยมีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรคและได้จัดตั้งเป็นผู้นำฝ่ายรัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาในวันอังคารที่ 23 สิงหาคม 2554 มีนโยบายเร่งด่วนที่จะดำเนินการในปีแรกทั้งสิ้น 16 นโยบาย หนึ่งในนั้น คือ “นโยบายยกระดับราคาสินค้าเกษตรและให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งเงินทุน” โดยนำระบบรับจํานําสินค้าเกษตรมาใช้ในการสร้างความมั่นคงด้านรายได้ให้แก่เกษตรกร เริ่มจากการรับจํานํารับซื้อข้าวเปลือกเจ้าและข้าวเปลือกหอมมะลิ ความชื้นไม่เกินร้อยละ 15 ที่ราคาเกี่ยวละ 15,000 บาท และ 20,000 บาท ตามลำดับ และเป็นการรับจํานํารับซื้อข้าวเปลือกทุกเมล็ดไม่จำกัดปริมาณ โดยในปีการผลิต 2554/55 รัฐบาลได้เริ่มรับจํานํารับซื้อข้าวเปลือก (วิกานดา วรรณวิเศษ, 2554) หากแต่ในระหว่างการค้าเนินโครงการรับจํานํารับซื้อข้าวเปลือกของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้น เช่นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีจํานวนจำกัด(กรมการค้าภายใน, 2555 ก) ความล่าช้าในขั้นตอนการรับเงินจํานํารับซื้อของเกษตรกร (จักรพงษ์เสนาไชย, 2556) บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน (กรมการค้าภายใน, 2554ข) รัฐบาลมีข้อจำกัดด้านวงเงินงบประมาณในการบริหารโครงการรับจํานํารับซื้อ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย,2556ก). จดรับจํานํารับ

ข้าวมีไม่เพียงพอ (กรมการค้าภายใน, 2555ง) ขาดความสามารถในควบคุมผลงา
การระบายข้าว (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, 2556ข) เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาขั้นตอนการนำโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของ
รัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในตำบลนาแก อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธร
และศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการนำโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์
ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในตำบลนาแก อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธรกับปัญหาการนำ
โครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในระดับประเทศ
เพื่อเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการข้าวในอนาคต

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 7 ราย (ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นายกองดีการ
บริหารส่วนท้องถิ่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน) และเกษตรกร 13 ราย

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสำรวจเชิงเอกสาร (Documentary
Reserarch) พร้อมกับวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความและสรุป
ประเด็นสำคัญ ที่ได้รวบรวมจากเอกสาร งานเขียนทางวิชาการ ผลการวิจัย เกี่ยวกับ
เรื่องโครงการรับจำนำข้าว ข้าวจากหนังสือพิมพ์ บทความและบทสัมภาษณ์ตามสื่อ
อินเทอร์เน็ต และรายงานการประชุมคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ เพื่อให้
ทราบถึงข้อเท็จจริงที่สะท้อนการดำเนินงานและปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการรับจำนำ
ข้าวในระดับประเทศ

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth
Interview) ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant interview)
เกี่ยวกับโครงการรับจำนำข้าวและใช้คำถามกึ่งโครงสร้าง (Interview Guideline)
ในการสัมภาษณ์กลุ่มอย่าง สร้างคำถามจากกรอบแนวคิดปัญหาการนำนโยบายไป
ปฏิบัติของวระเดช จันทรศกรการสัมภาษณ์แต่ละรายจะสัมภาษณ์จนกว่าจะได้ข้อมูลที่

ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ หรือจนกว่าจะไม่พบข้อสงสัยหรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น
ที่เรียกว่า การอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) จึงหยุดการสัมภาษณ์ในขณะที่ทำ
สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมๆ กับการสัมภาษณ์ และสังเกตสีหน้า
ลักษณะท่าทาง ลักษณะน้ำเสียง ตามความเป็นจริงผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การ
จำแนกข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล, การวิเคราะห์เนื้อหา, และการเปรียบเทียบข้อมูล
ตามตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของวรวงศ์ จันทรร

ผลการศึกษา

การศึกษาขั้นตอนการนำโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณะ
ชินวัตร ไปปฏิบัติในตำบลนาแก อำเภอน้ำเหืองแก้ว จ.ยโสธร พบว่า เป็นพื้นที่ทำการ
เพาะปลูกข้าวที่อยู่นอกเขตชลประทาน เกษตรกรทำนาปีละครั้ง ซึ่งเกษตรกรที่เข้า
ร่วมโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล เกษตรกรทั้งหมดมีพื้นที่นาเป็นของ
ตัวเอง จำนวนพื้นที่นาอยู่ระหว่าง 30 ไร่ ถึง 120 ไร่ ในการดำเนินโครงการรับจำนำ
ข้าว สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินงาน ได้ดังนี้

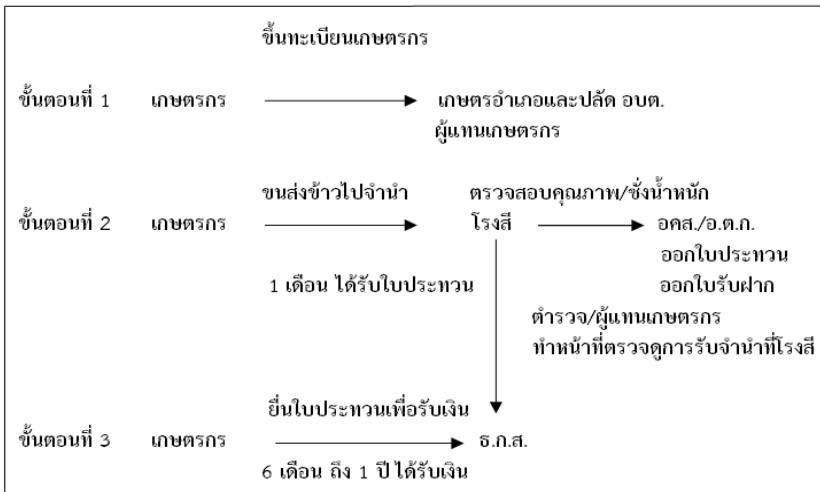
ขั้นตอนที่ 1 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร เกษตรอำเภอกำหนดพื้นที่ในการรับ
ขึ้นทะเบียนเกษตรกร โดยที่เกษตรกรจะได้รับใบรับรองผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวในปีการผลิตนั้นๆ ในใบรับรองผล เกษตรกรจะเป็นผู้เซ็นรับรองผลผลิต
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่เซ็นรับรองข้อมูล และเกษตรอำเภอกำหนด
เป็นผู้ออกใบรับรอง จากนั้นเกษตรกรสามารถนำข้าวของตนเองเข้าโครงการรับจำนำ
ข้าวเปลือกได้

ขั้นตอนที่ 2 การจำนำข้าวที่โรงสี ขั้นตอนนี้ประกอบด้วย การตรวจสอบ
คุณภาพข้าวและชั่งน้ำหนักข้าว ซึ่งเมื่อเกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนรับรองผลจากเกษตร
อำเภอกแล้ว เกษตรกรจะเตรียมเอกสารประกอบการรับจำนำข้าวซึ่งประกอบด้วย
สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หลังจากนั้นเกษตรกรก็จะนำ
ข้าวไปจำนำกับโรงสีใกล้บ้าน พบว่า เกษตรกรนำข้าวไปจำนำ ที่โรงสีในเขตรับจำนำ
3 แห่ง และโรงสีที่อยู่นอกเขตรับจำนำ 1 แห่ง ตามลำดับ ดังนี้ โรงสีทรัพย์สิริธร ต.แคน
น้อย อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร โรงสีกิมมณ ต.ลุ่มพุก อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร โรงสี
ทวีกิจยโสธร ต.น้ำคำใหญ่ อ.เมือง จ.ยโสธร และโรงสีข้าวอุบลแสงเจริญรุ่งเรือง 2009
จำกัด อ.เซียงโน จ.อุบลราชธานี ระยะทางการขนส่งข้าวไปยังโรงสีแต่ละแห่งจะ

อยู่ระหว่าง 15 กิโลเมตร ถึง 20 กิโลเมตร ค่าใช้จ่ายในการขนส่งคิดตันละ 300 บาท เจ้าหน้าที่โรงสีจะทำการตรวจวัดความชื้นและสิ่งเจือปน ทั้งนี้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจและตัวแทนเกษตรกรทำหน้าที่ตรวจการดำเนินงานประจำโรงสี ซึ่งจะได้รับค่าตอบแทนวันละ 300 จากนั้นเกษตรกรจะได้รับใบรับฝากแทนใบประทวน ซึ่งเกษตรกรจะได้รับใบประทวนอย่างรวดเร็ว 7 วัน และอย่างช้า 1 เดือน

ขั้นตอนที่ 3 การยื่นใบประทวนเพื่อรับเงิน เมื่อเกษตรกรได้รับใบประทวนจากโรงสี เกษตรกรก็จะนำใบประทวนมารับเงินที่ ธ.ก.ส. ซึ่งจำนวนเงินจากการรับจำนำข้าวจะโอนเข้าสู่บัญชีของเกษตรกรรายนั้นๆ ระยะเวลาการรับเงินอยู่ระหว่าง 6 เดือน ถึง 1 ปี

ขั้นตอนการดำเนินโครงการรับจำนำข้าวใน ต.นาแก อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร สามารถสรุปการดำเนินงานดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1: สรุปขั้นตอนการดำเนินโครงการรับจำนำข้าวในพื้นที่ศึกษา

การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการนำโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในตำบลนาแก อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร กับปัญหาการนำโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ

ในระดับประเทศสามารถวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติ
ของวอร์เดซ จันทรศร ได้ดังนี้

1) ปัญหาด้านสมรรถนะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

1.1) ปัจจัยด้านบุคลากรจากข้อค้นพบปัญหาการนำโครงการรับจํานำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในตำบลนาแก อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธรพบปัญหาหลักๆ ได้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ไม่เข้าใจขั้นตอนหลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติงาน และจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความผิดพลาดและความล่าช้าในการดำเนินโครงการเช่น เจ้าหน้าที่เกิดความสับสนในประสานงานกับเจ้าหน้าที่ อ.ค.ส. และเกษตรกร ระหว่างเข้ารับจํานำข้าวที่ติดกัน ทำให้เกิดความล่าช้าในการรับใบประทวนและการรับเงิน และในการออกใบเจ้าหน้าที่ อคส. ที่มีหน้าที่ออกใบประทวน ไม่สามารถปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดในแผนงานโครงการรับจํานำข้าว เพราะจำนวนเกษตรกรที่นำข้าวมาจํานำมีจำนวนมาก

เมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับประเทศ พบปัญหาหลักๆ ที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนจำกัด ซึ่งจากข้อค้นพบในเอกสารการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับจํานำข้าว ครั้งที่ 1/2554 (กรมการค้าภายใน, 2555ก) ชี้ให้เห็นว่า ในการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่องค์การคลังสินค้า (อคส.) และเจ้าหน้าที่องค์การตลาดเพื่อการเกษตร (อ.ต.ก.). ซึ่งมีหน้าที่ในการคำนวณเงินค่าข้าวเปลือกและออกใบประทวนให้แก่เกษตรกรที่นำข้าวมาจํานำนั้น มีจำนวนจำกัดในกรณีที่มีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยและมีจำนวนมาก จึงไม่สามารถให้บริการแก่เกษตรกรได้อย่างรวดเร็ว และความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในการปฏิบัติงาน จากข้อค้นพบในเอกสารสรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับจํานำข้าว ครั้งที่ 10/2554 (กรมการค้าภายใน, 2554ข) ชี้ให้เห็นว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคและความล่าช้าในการดำเนินการ

1.2) ปัจจัยทางด้านเงินทุนจากข้อค้นพบปัญหาการนำโครงการรับจํานำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในตำบลนาแก อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธรพบปัญหาหลักๆ ได้แก่ ปัญหาความล่าช้าในการรับเงิน ปัญหาความล่าช้าในการจ่ายเงินเป็นผลสืบเนื่องมาจากความล่าช้าในการออกใบประทวนให้แก่เกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรต้องได้รับใบประทวนก่อนจึงจะได้รับเงิน

จำเป็นซ้ำ และความล่าช้าในการรับเงินเป็นผลกระทบที่เกิดจากภาครัฐ ขาดการบริหารจัดการเงินที่มีประสิทธิภาพไม่สามารถหาแหล่งเงินทุนมาจ่ายเงินให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้

เมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับประเทศ พบปัญหาหลักๆ ได้แก่ รัฐบาลมีข้อจำกัดด้านวงเงินงบประมาณในการบริหารโครงการรับจำนำข้าว ซึ่งไม่สามารถกู้เงินเพิ่มเพื่อมาลงทุนได้ เนื่องจากติดเพดานกรอบเงินกู้ ตลอดจนจากการเป็นรัฐบาลรักษาการไม่สามารถสร้างภาระหนี้ผูกพันเพิ่มเติมได้และปัญหาการจัดสรรเงินทุน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2556)

1.3) ปัจจัยทางด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ จากข้อค้นพบปัญหาการนำโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในตำบลนาแก อำเภอคำชะอีจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีพบปัญหาหลักๆ ได้แก่ ปัญหาใบประทวนไม่เพียงพอต่อความต้องการในการออกใบประทวนให้แก่เกษตรกร เนื่องจากใบประทวนเปรียบได้กับเครื่องมือประเภทหนึ่งที่เป็นเอกสารสำคัญในการรับเงินจำนำข้าว เมื่อไม่มีใบประทวนออกให้แก่เกษตรกรที่จำนำข้าว ย่อมส่งผลกระทบต่อความล่าช้าในการรับเงินของเกษตรกร

เมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับประเทศ พบปัญหาหลักๆ ที่เกิดขึ้นเหมือนกันคือ ปัญหาใบประทวนไม่เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งเป็นปัญหาความไม่พร้อมด้านเครื่องมือการดำเนินงาน จากข้อค้นพบในเอกสารสรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับจำนำข้าว ครั้งที่ 10/2554 (กรมการค้าภายใน, 2555ข) พบว่า เกิดปัญหาขัดข้องเครื่องประมวลผลของอคส. ทำให้ไม่สามารถออกใบประทวนได้เนื่องจากขั้นตอนในการออกใบประทวนของอคส. เมื่อเจ้าหน้าที่ อคส. รับจำนำข้าวจากเกษตรกรจะต้องประมวลผลเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อจัดทำใบประทวนส่งให้จุดรับจำนำเนื่องจากการรับจำนำเป็นจำนวนมากทำให้เครื่องประมวลผลเกิดขัดข้องขึ้นและพบปัญหาหลักๆ ที่เกิดขึ้นต่างกับ คือ จำนวนโกดังในการเก็บกักข้าวเปลือกไม่เพียงพอ จากข้อค้นพบในเอกสารสรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับจำนำข้าว ครั้งที่ 15/2555 พบว่า จำนวนโกดังในการเก็บกักข้าวเปลือกที่รับจำนำข้าวในเขต จ.นครสวรรค์ และ จ.อุทัยธานี มีไม่เพียงพอต่อปริมาณข้าวเปลือกที่เกษตรกรชาวนานำมาจำนำ (กรมการค้าภายใน, 2555ง) ความไม่มีประสิทธิภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Technological) จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ระบบเทคโนโลยี

สารสนเทศเชื่อมต่อดูฐานข้อมูลกลางยังไม่ประสิทธิภาพที่เพียงพอ โดยเฉพาะในช่วงเริ่มโครงการ ทำให้การทำงานเกิดความล่าช้า ประกอบกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีจำนวนมาก จึงไม่สามารถออกไปประทวนให้กับเกษตรกรได้ทันภายในวันเดียวกัน ซึ่งต้องใช้เวลาโดยเฉลี่ยประมาณ 7 วัน ส่งผลให้เกษตรกรมีภาระด้านเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น จุดรับจำนำข้าวมีไม่เพียงพอ จากข้อค้นพบในเอกสารสรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับจำนำข้าวครั้งที่ 17/2555 (กรมการค้าภายใน, 2555จ) จำนวนเครื่องสีแปรสภาพข้าวมีไม่เพียงพอ จากสรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับจำนำข้าว ครั้งที่ 12/2554 (กรมการค้าภายใน, 2555ค) พบว่า การสีแปรสภาพและส่งมอบข้าวล่าช้าของโรงสีที่เข้าร่วมโครงการเนื่องจากโรงสีที่เข้าร่วมโครงการและรับจำนำข้าวเปลือกตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปประสบปัญหาในการสีแปรสภาพเพื่อส่งมอบข้าวสารเข้าโกดังกลางเพราะต้องสั่งสีแปรสภาพข้าวเปลือกชนิดใดชนิดหนึ่งให้เสร็จสิ้นก่อนจึงจะสีแปรสภาพข้าวเปลือกอีกชนิดหนึ่งได้ (เพราะต้องมีการล้างเครื่องสีแปรสภาพเพื่อป้องกันการปะปนของข้าวแต่ละชนิด) ทำให้เกิดปัญหาการส่งมอบข้าวสารเข้าโกดังกลางล่าช้า

2) ปัญหาด้านการควบคุม

จากข้อค้นพบปัญหาการนำโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในตำบลนาแก อำเภอคำชะอี จังหวัดจันทบุรีพบปัญหาหลักๆ ได้แก่ รัฐบาลไม่สามารถสรุปผลการดำเนินงานการใช้จ่ายงบประมาณตลอดทั้งโครงการให้แก่สาธารณะทราบผลการดำเนินงานที่ชัดเจน เนื่องจากในโครงการมีการทุจริตที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ทำให้การปฏิบัติงานจริงเกิดปัญหาในเชิงพื้นที่

เมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับประเทศ พบปัญหาหลักๆ ได้แก่ รัฐบาลขาดความสามารถในควบคุมผลงานการระบายข้าวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดปัญหาการระบายข้าวและนำไปสู่การใช้จ่ายงบประมาณ (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, 2556ข) รัฐบาลขาดการควบคุมมาตรฐานในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ในการดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกซึ่งนำไปสู่ปัญหาการทุจริต ซึ่งเป็นการทุจริตระดับสูงของนักการเมือง การทุจริตจากปัญหาข้าวหาย การค้าข้าวแบบรัฐต่อรัฐ การขายข้าวให้ผู้เสนอราคาซื้อแบบลับๆ และการทุจริตในโครงการข้าวถุงราคาถูกของกระทรวงพาณิชย์ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2557ค)

3) ปัญหาด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

จากข้อค้นพบปัญหาการนำโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในตำบลนาแก อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธรพบปัญหาหลักๆ ได้แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาล เพราะรัฐบาลใช้นโยบายแก้ปัญหาไม่ถูกต้อง เป็นโครงการช่วยเหลือเกษตรกรที่ผิดวิธี ไม่คำนึงถึงสภาพพื้นที่ตามความเป็นจริง เจ้าหน้าที่ภาครัฐเห็นว่านโยบายไม่ได้มาจากความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความคิดเห็นว่าโครงการนี้ส่งผลกระทบต่องบประมาณทั้งประเทศ ใช้วิธีการแทรกแซงกลไกตลาด ทำให้มีผลประโยชน์ซับซ้อน ก่อให้เกิดการทุจริตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับประเทศ พบปัญหาหลักๆ ได้แก่หน่วยงานที่ดำเนินโครงการรับจำนำข้าวขาดการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ดังเช่นสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย(2556) เรียกร้องให้นายกรัฐมนตรี เร่งสั่งการให้หน่วยงานรัฐส่งใบเสร็จการระบายข้าวให้แก่ประชาชน หรือคณะกรรมการอิสระเพื่อสอบสวนการทุจริต และนำเสนอรายงานต่อรัฐสภา เพราะที่ผ่านมาหน่วยงานในการระบายข้าวอ้างว่าเป็นความลับทางการค้าทั้งที่มีการระบายข้าวในราคาต่ำกว่าราคาส่งในตลาดค่อนข้างมาก เป็นต้น หัวหน้าหน่วยปฏิบัติไม่เห็นด้วยกับนโยบาย นายลักษณะ วจนานวัช ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) กล่าวว่า ในฐานะผู้ปฏิบัติไม่เห็นด้วยทั้งการนโยบายรับจำนำหรือประกันรายได้เพราะไม่ไว้วางใจนักการเมืองการทำโครงการในอดีตจึงต้องมีการสร้างภูมิคุ้มกันให้ธนาคารด้วยแม้รัฐบาลจะไม่ลดราคาจำนำและจำกัดปริมาณการรับจำนำตามที่เสนอแต่ ธ.ก.ส. ก็เข้มงวดในการทำโครงการระดับหนึ่งและให้ ครม. มีมติรองรับการจ่ายชดเชยความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้ธนาคารด้วย(สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2557)

4. ปัญหาด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

จากข้อค้นพบปัญหาการนำโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในตำบลนาแก อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธรพบปัญหาหลักๆ ได้แก่ผู้ประกอบการโรงสีใช้อำนาจความสัมพันธ์ส่อไปในทางทุจริต ในประเด็นปัญหาการตรวจวัดความชื้นและสิ่งเจือปน

เมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับประเทศ พบปัญหาหลักๆ ได้แก่ อำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานในการส่งออกข้าว จากการศึกษาพบว่า การส่งออกข้าวต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการดำเนินงาน ซึ่งพบว่า การแข่งขันส่งออกข้าวของไทยลดลง เพราะราคาข้าวไทยสูงกว่าราคาข้าวของประเทศคู่แข่ง (ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์, 2556) ความสามารถในการทำงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงาน จากการศึกษาพบว่า ในการดำเนินโครงการรับจำนำข้าว มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นมาเพื่อดูแลในเรื่องจำนำข้าว แต่ไม่มีผู้ชำนาญการในเรื่องข้าว อีกทั้งในคณะกรรมการนโยบายข้าวไม่มีตัวแทนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ทั้งที่เป็นเจ้าของเงินกู้ในการดำเนินงาน ซึ่งทำให้ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการทำงานร่วมกัน (สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อประเทศไทย, 2556)

5. ปัญหาด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ ในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากข้อค้นพบปัญหาการนำโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในตำบลนาแก อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธรพบปัญหาหลักๆ ได้แก่ ผู้ประกอบการโรงสีไม่เห็นถึงประโยชน์ส่วนรวมของโครงการรับจำนำข้าว เนื่องจากผู้ประกอบการโรงสีคือ กลุ่มที่มีผลประโยชน์ร่วมในโครงการ เพราะเป็นจุดที่เชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรกับรัฐบาล ซึ่งจากข้อค้นพบ ผู้ประกอบการโรงสีมีพฤติกรรมที่มีชอบในการดำเนินงาน ดังเช่น การตีราคาในการหักความชื้นและสิ่งเจือปนมากกว่าความเป็นจริงนำมาซึ่งการทุจริตในโครงการ

เมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับประเทศ พบปัญหาหลักๆ ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการต่อต้านคัดค้านโครงการรับจำนำข้าว กลุ่มอิทธิพลเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากโครงการรับจำนำข้าวเปลือก จากการศึกษาพบว่า มีการใช้อำนาจของผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการรับจำนำข้าวในทางที่มีชอบ ดังเช่น มีกลุ่มโรงสีที่เข้าร่วมโครงการ เครือญาติ คนใกล้ชิด ส.ส. นักการเมืองท้องถิ่น และนักการเมืองระดับท้องถิ่น และข้าราชการที่ฉ้อฉล ที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากโครงการฯ (ฐานเศรษฐกิจออนไลน์, 2555)

ตารางที่ 1: สรุปการเปรียบเทียบปัญหาการนำโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในตำบลนาแก อำเภอคำชะอี จังหวัด โยโสธรกับปัญหาการนำโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปปฏิบัติ ในระดับประเทศ

ปัญหาการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ	ปัญหาในตำบลนาแก อำเภอ คำชะอี จังหวัดโยโสธร	ปัญหาในระดับ ประเทศ
1. ปัญหาด้านสมรรถนะ		
1.1 ปัจจัยด้านบุคลากร	1. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาด ความรู้ความเข้าใจในขั้นตอน หลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติงาน 2. เจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอ ต่อการปฏิบัติงาน	1. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอน หลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติงาน 2. เจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการ ปฏิบัติงาน
1.2 ปัจจัยทางด้านเงินทุน	1. ปัญหาความล่าช้าในการรับเงิน 2. ปัญหาขาดแหล่งเงินทุน	1. ข้อจำกัดด้านวงเงินงบประมาณ 2. การจัดสรรเงินทุน
1.3 ปัจจัยทางด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ	1. ไปประหวนไม่เพียงพอต่อความต้องการ	1. ไปประหวนไม่เพียงพอต่อความต้องการ 2. จำนวนโด้งในการเก็บกักข้าวเปลือก มีไม่เพียงพอ 3. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเชื่อมต่อ ฐานข้อมูลกลางยังไม่ประสิทธิภาพ 4. จุดรับจำนำข้าวมีไม่เพียงพอ 5. จำนวนเครื่องสีแปรสภาพข้าวมีไม่ เพียงพอ
2. ปัญหาด้านการควบคุม	1. รัฐบาลไม่สามารถสรุปผลการ ดำเนินงานการใช้จ่ายงบประมาณ	1. การแปลงนโยบายไม่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของนโยบาย 2. รัฐบาลขาดการควบคุมมาตรฐานใน การปฏิบัติงานของหน่วยงาน 3. ขาดการวางแผนการระบายข้าว 4. ขาดการวางแผนการปฏิบัติงานที่ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

ปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติ	ปัญหาในตำบลนาแก อำเภอคำชะโนด จังหวัดยโสธร	ปัญหาในระดับประเทศ
3. ปัญหาด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง	<ol style="list-style-type: none"> 1. เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาล 2. เจ้าหน้าที่ภาครัฐเห็นว่านโยบายไม่ได้มาจากความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร 3. เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความคิดเห็นว่าโครงการนี้ส่งผลกระทบต่องบประมาณทั้งประเทศ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รัฐบาลกำหนดนโยบายโดยขาดการคำนึงถึงสภาพความเป็นจริง 2. รัฐบาลขาดการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ 3. รัฐบาลขาดความน่าเชื่อถือในการดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือก 4. สมาชิกที่เกี่ยวข้องไม่เห็นด้วยกับวิธีการประมูลข้าวในการดำเนินโครงการ 5. หัวหน้าหน่วยปฏิบัติไม่เห็นด้วยกับนโยบาย
4. ปัญหาด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ประกอบการโรงสีใช้อำนาจความสัมพันธ์ส่อไปในทางทุจริต 2. เจ้าหน้าที่ประจำโรงสีหักค่าความชื้นที่สูงเกินกว่าความเป็นจริงส่งผลต่อความยุติธรรมเรื่องราคา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานในการส่งออกข้าว 2. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับภาคเอกชน 3. ความสามารถในการทำงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงาน
5. ปัญหาด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ประกอบการโรงสีไม่เห็นถึงประโยชน์ส่วนรวมของโครงการรับจำนำข้าว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการปฏิบัติงาน 2. กลุ่มนักวิชาการต่อต้านคัดค้านโครงการรับจำนำข้าว 3. กลุ่มอิทธิพลเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์

วิจารณ์และสรุปผล

การศึกษาขั้นตอนการดำเนินโครงการรับจำนำข้าวในพื้นที่วิจัยมีทั้งหมด 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร ขั้นตอนที่ 2 การจำนำข้าวที่โรงสี ขั้นตอนที่ 3 การยื่นใบประทวนเพื่อรับเงิน ซึ่งมีความสอดคล้องกับขั้นตอนการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วย การยื่นเอกสารหลักฐาน การตรวจสอบคุณภาพข้าว การชั่งน้ำหนักและการออกไปรับฝากสินค้าและใบประทวน (กรมการค้าภายใน, 2555)

ทั้งนี้ ในประเด็นการศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการนำโครงการรับจำนำข้าวไปปฏิบัติในพื้นที่วิจัยกับปัญหาในระดับประเทศ ค้นพบปัญหาที่เกิดขึ้นคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันตามลำดับ ดังนี้

ปัญหาด้านสมรรถนะ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ไม่เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติงาน และจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ สอดคล้องกับสอดคล้องกับข้อค้นพบในเอกสารสรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับจำนำข้าว ครั้งที่ 10/2554 (กรมการค้าภายใน, 2554ข) ซึ่งเห็นว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการดำเนินการ 2) ปัจจัยทางด้านเงินทุน เกิดปัญหาความล่าช้าในการรับเงิน และไม่สามารถหาแหล่งเงินทุนได้ทันท่วงที สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดร.นิพนธ์ พัวพงศกร จากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ที่ให้ความคิดเห็นว่า รัฐบาลขาดทุนในการดำเนินโครงการรับจำนำข้าว และขาดการบริหารจัดการด้านงบประมาณ ทำให้เกิดปัญหาการได้รับเงินล่าช้า 3) ปัญหาความล่าช้าในการออกไปประทวน ได้ส่งผลกระทบต่อความล่าช้าเรื่องเงิน สอดคล้องกับข้อค้นพบในเอกสารสรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับจำนำข้าว ครั้งที่ 10/2554 ที่พบว่า เกิดปัญหาขัดข้องเครื่องประมวลผลของคอส. ทำให้ไม่สามารถออกไปประทวนได้ ทั้งนี้ ยังพบปัญหาหลักๆ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ จำนวนโกดังในการเก็บกักข้าวเปลือกมีไม่ ความไม่มีประสิทธิภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จุดรับจำนำข้าวมีไม่เพียงพอ (กรมการค้าภายใน, 2555ข)

ปัญหาด้านการควบคุม ขาดความชัดเจนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การปฏิบัติงาน
ในประเด็นการตรวจวัดความชื้นและสิ่งเจือปนนำมาซึ่งการทุจริตของผู้ประกอบการ
โรงสี ก่อเกิดความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติข้อค้นพบสอดคล้องกับ
งานวิจัยของ ธนพนธ์ โล่ประกอบทรัพย์ (2556) ที่ได้ศึกษาเกษตรกรในพื้นที่ จ.ยโสธร
พบว่านโยบายมีปัญหาในขั้นตอนการปฏิบัติอย่างมากและถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สุด
ของโครงการ เช่น การออกใบปะทวน การรอรับเงิน เป็นต้น โรงสีที่เข้าร่วมโครงการใช้
เครื่องมือตรวจคุณภาพข้าวเปลือกที่ไม่เป็นธรรมเพื่อเอาเปรียบชาวนาทั้งการพิจารณา
ตราค่าข้าวก็ไม่ยุติธรรม

ปัญหาด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ภาครัฐมี
ความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาล การสวมสิทธิ์ เจ้าหน้าที่
ภาครัฐเห็นว่านโยบายไม่ได้มาจากความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร เจ้าหน้าที่
ภาครัฐมีความคิดเห็นว่าโครงการนี้ส่งผลกระทบต่องบประมาณทั้งประเทศ สอดคล้องกับ
งานวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2555ง) ที่พบว่า โรงสีบางแห่ง
ลักลอบนำข้าวจากประเทศเพื่อนบ้านมาสวมสิทธิ์โดยใช้ชื่อของเกษตรกรบางคน นำมา
สู่การทุจริตในโครงการจำนำ นอกจากนี้ยังพบปัญหาหลักๆ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ รัฐบาล
กำหนดนโยบายโดยขาดการคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงรัฐบาลขาดการเปิดเผยข้อมูล
ต่อสาธารณะรัฐบาลขาดความน่าเชื่อถือในการดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือก
สมาชิกที่เกี่ยวข้องไม่เห็นด้วยกับวิธีการประมูลข้าวในการดำเนินโครงการ

**ปัญหาด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องการทุจริต
ในโครงการจำนำ** ผู้ประกอบการโรงสีใช้อำนาจความสัมพันธ์ส่อไปในทางทุจริต
เจ้าหน้าที่ประจำโรงสีหักค่าความชื้นที่สูงเกินกว่าความเป็นจริงส่งผลต่อความยุติธรรม
เรื่องราคา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์พัทวงศ์ (2556) ที่พบว่า รัฐบาล
บริหารจัดการนโยบายรับจำนำข้าวแบบขาดความรับผิดชอบต่อประชาชน โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งการปล่อยปะละเลยปัญหาการทุจริตในการระบายข้าว การไม่ใส่ใจกับรายงาน
ข้าวหายจากโกดังกลาง การโกหกประชาชน และการปิดบังข้อมูลการค้าข้าวแบบรัฐ
ต่อรัฐส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการงบประมาณนอกจากนี้ยังพบปัญหาหลักๆ
ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานในการส่งออกข้าว
ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับภาคเอกชนความสามารถในการทำงานร่วมกัน
ของเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงาน

ปัญหาด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์การหรือบุคคลสำคัญ
ในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ผู้ประกอบการโรงสีไม่เห็นถึงประโยชน์
ส่วนรวมของโครงการรับจำนำข้าว ความสอดคล้องกับการวิจัยของธพันธ์ ไล่ประกอบ
ทรัพย์ (2556) ในประเด็นที่ว่า โครงการรับจำนำข้าวเปลือกสะท้อนให้เห็นถึงนโยบาย
ของรัฐบาลที่เอื้อต่อกลุ่มธุรกิจบางกลุ่ม ทั้งนี้ยังพบปัญหาหลักๆ ที่แตกต่างกัน ได้แก่
ขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการปฏิบัติงาน กลุ่มนักวิชาการต่อต้านคัดค้าน
โครงการรับจำนำข้าว กลุ่มอิทธิพลเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1) ด้านสมรรถนะขององค์กรที่รับผิดชอบ ควรเตรียมความพร้อมในเรื่อง
บุคลากรให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงาน
รวมถึงการบริหารจัดการเงินทุนให้มีประสิทธิภาพ
- 2) ควรมีการวางแผนงานโครงการให้สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง เช่น
ควรจำกัดปริมาณข้าวที่เกษตรกรนำมาจำนำเพื่อลดปัญหาการระบายข้าวไม่ทัน
รวมทั้งวางแผนและบริหารจัดการเงินทุนงบประมาณให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและ
สามารถเปิดผลการดำเนินงานให้แก่สาธารณะทราบ เพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
- 3) ภาครัฐควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดความขัดแย้ง
ในการดำเนินงาน เช่น ควรจะให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการทำงาน
เป็นต้น
- 4) ควรใช้การรับจำนำข้าวเปลือกแบบยุ่งฉางกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยตรงแทน
การรับจำนำกับโรงสี เนื่องจากวิธีการนี้สามารถแก้ปัญหาการสวมสิทธิที่เกิดขึ้นได้และ
สามารถลดอำนาจและบทบาทของผู้ประกอบการโรงสี
- 5) ภาคควรรยกเลิกมาตรการอุดหนุนระยะสั้นในลักษณะที่ตั้งราคานำตลาด
เพราะจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการเพาะปลูกและอุตสาหกรรมหรือธุรกิจที่
เกี่ยวข้องกับข้าวของไทยในระยะยาวแต่ควรสร้างการสนับสนุนการเกษตรกรด้านอื่น
เช่น ส่งเสริมปลูกข้าวเกษตรกรอินทรีย์ ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่เกษตรกรมีอยู่แล้วเพื่อ
สร้างเอกลักษณ์ให้กับเกษตรกรไทยสู่การค้าข้าวในตลาดโลก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษาในครั้งต่อไปมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการศึกษาเพิ่มเติมประเด็นดังนี้

1) การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพอย่างเดียว เพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นควรใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่ไปด้วยเพื่อจะได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการนำโครงการรับรับจำนำข้าวไปปฏิบัติทั้งสี่ภูมิภาค เพื่อให้เกิดมุมมองของปัญหาในหลายๆ มิติ

เอกสารอ้างอิง

กานดา วรณวิเศษ. 2555. โครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร.

(ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 10, 2557, จาก. <http://www.senate.go.th>

กรมการค้าภายใน. 2554ก. สรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับ

จำนำข้าวครั้งที่ 1/2554 (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 10, 2557, จาก

www.dit.go.th

กรมการค้าภายใน. 2554ข. สรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับ

จำนำข้าว ครั้งที่ 10/2554 (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 10, 2557, จาก

www.dit.go.th

กรมการค้าภายใน. 2554ค. สรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับ

จำนำข้าว ครั้งที่ 12/2554 (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 10, 2557, จาก

www.dit.go.th

กรมการค้าภายใน. 2554ง. สรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับ

จำนำข้าว ครั้งที่ 15/2554 (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 10, 2557, จาก

www.dit.go.th

กรมการค้าภายใน. 2554จ. สรุปผลการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับ

จำนำข้าว ครั้งที่ 17/2554 (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 10, 2557, จาก

www.dit.go.th

- จักรพงษ์เสนาไชย. 2556. การประเมินผลนโยบายรับจำนำข้าว: กรณีศึกษา จังหวัด
พัทลุง. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ
- ธนพันธ์ ไส่ประกอบทรัพย์. 2556. ผลกระทบของโครงการอุดหนุนสินค้าเกษตรกร
ระยะสั้นต่อการส่งออกและการผลิตข้าวของไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันคิด
พัฒนบริหารศาสตร์.
- นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ. 2556. ยุทธศาสตร์ข้าวไทย การวิจัยพัฒนาข้าวไทย และ
การมองไปข้างหน้า. เอกสารการวิจัย เสนอต่อสำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นิธิกร วัฒนเรื่องโกวิท. 2548. การศึกษาปัญหาโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของ
รัฐบาล ปี 2546 กรณีศึกษาอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร การศึกษา
ค้นคว้าอิสระปริญญาโท.
- มยุรี อนุมานราชธน. 2556. นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ.
- วรเดช จันทรรคร. 2547. การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ.
- วรเดช จันทรรคร. 2551. ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2556ก. TDRi แจงยิบ 2 ปี รัฐขาดทุนจำนำ
ข้าวแล้ว 1.36 แสนล้านบาท. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://tdri.or.th>
เมื่อ 10 ตุลาคม 2557.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2556ข. วิโรจน์ ยันขาดทุนจำนำข้าว ตกลง
ชวานา. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://tdri.or.th> เมื่อ 10 ตุลาคม 2557.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2556ค. โครงการรับจำนำข้าวกับการขาดทุน
2.6 แสนล้านบาท. (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ มกราคม 24, 2558 จาก. [www.
nidapoll.nida.ac.th](http://www.nidapoll.nida.ac.th)
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2555ง. ผลดีผลเสียของการจำนำข้าวทุก
เม็ด (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://tdri.or.th/tdrinsight/ar3>, วันสืบค้น
23 ก.ค. 2557
- สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อประเทศไทย. 2556. เปิดงานวิจัยยุทธศาสตร์ข้าวไทย
แจกแจงความสูญเสียของการรับจำนำข้าว. (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ ตุลาคม
10, 2557, จาก <http://tdri.or.th>

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์
ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2558)

ฐานเศรษฐกิจออนไลน์. 2555. **ประสิทธิ์ สะท้อนจํานำข้าวถึงมือชาวนา 40%.**
(ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 10, 2557, จาก. <http://www.thanonline.com>
เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. 2550. **นโยบายสาธารณะ.** กรุงเทพฯ, บพิธการพิมพ์.